

فضای سبز

نیاز ضروری دنیای امروز

سارا یگانه

در دنیای صنعتی امروز، پیشرفت در زمینه‌های مختلف صنعت، تکنولوژی و... به یکی از مهمترین دغدغه‌های کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه و حتی جهان سوم تبدیل شده است. به هر طرف که رومی گردانیم، جز سنگ، سیمان، دود و آلودگی نمی‌بینیم. به موازات تمام این مسایل، چقدر به خود انسان اندیشیده‌ایم؟ چرا که تمام این تحولات را به نام انسان و برای آرامش خاطر او انجام می‌دهیم؛ اما به راستی جایی برای نفس کشیدن، آرامش، تفکر و تمدد اعصاب گذاشته‌ایم؟

یکی از مهمترین راهکارهایی که بشر در این زمینه اندیشیده، مقوله فضاهای سبز شهری و تراکم آن در سطح شهرهاست. این مساله در کشورهای پیشرفته‌ی دنیا امری حل شده است به طوری که طبق استانداردهای بین‌المللی، سرانه فضای سبز شهری ۱۵ تا ۵۰ و به طور متوسط ۳۰ مترمربع برای هر فرد است.

شاخص تعیین شده از سوی محیط زیست سازمان ملل متحد ۲۰ تا ۲۵ مترمربع و در جایی مانند ایالات متحده ۷۵ مترمربع به ازای هر فرد است. این در حالی است که بر اساس مطالعات و بررسی‌های وزارت مسکن و شهرسازی، سرانه متعارف و مناسب فضای سبز شهری در ایران، حدود ۷ تا ۱۲ مترمربع برای هر فرد ایرانی است و شهر تهران تنها دارای یک بیستم فضای سبزی است که (طبق نظر کارشناسان مسکن و شهرسازی ۹ مترمربع برای هر فرد) بدان نیاز دارد. البته با ذکر این نکته که مقوله سطح و سرانه فضای سبز را صرفاً باید در مورد فضاهای سبز عمومی مطرح کرد، زیرا فضاهای سبز خصوصی و نیمه خصوصی (نیمه عمومی) و فضاهای سبز حاشیه معابر، با وجود تاثیر بر اکولوژی، بنابر ماهیتشان فاقد عملکرد اجتماعی‌اند.

طبق گزارش سال ۱۳۶۳، برای هر ۴ نفر یک درخت خیابانی کاشته شده است. در شهرهایی مثل تهران سهم واقعی هر نفر از فضای سبز ۲/۷۵ مترمربع یا ۰/۴۱ اصله درخت می‌باشد. یعنی به هر ۲ نفر ۱ درخت هم نمی‌رسد. البته در بسیاری از شهرستان‌های ایران وضع از این هم نامساعدتر بوده و بسیاری از شهرها از جمله شهرهای حاشیه کویر که به دلیل وجود ماسه‌های روان و آب و هوای بیابانی و گرد و غبار فراوان، نیاز به فضای سبز بیشتری دارند، اصلاً فضای سبز دیده نمی‌شود و ما با توسعه‌ی بیابان‌ها روبه‌رو هستیم.

چگونه بدین‌جا رسیده‌ایم، در حالی که با نیم‌نگاهی به گذشته، درمی‌یابیم که باغ‌های ایرانی جزو معروف‌ترین و زیباترین باغ‌های دنیا بوده‌اند و اصلاً زندگی ایرانی بدون باغ و جدا از نشاط سبز طبیعت نبوده است.

با مراجعه به فرهنگ عمید، کلمه باغ، خود معنای معین و محدودی را که بیانگر مکان یا فضای پوشیده و محصور از درختان است، دربرمی‌گیرد. اگر بازتر بنگریم و به تفسیر اساطیری لغت بپردازیم، در ذهن کلمه فردوس تجلی می‌شود که در فرهنگ ایرانی به مفهوم باغی است با استخرها،

برکه‌ها، درختان و گل‌های رنگارنگ و این خود نمایانگر علاقه و وابستگی ایرانیان به طبیعت است.

قوم آریا معتقد بودند که دنیا به چهار قسمت تقسیم شده است که وسط آن آبیگری است و آنها در طراحی‌هایی که روی سفال‌ها به جا گذاشته‌اند، نشان دادند که درختان تنومند و درختان زندگی را چگونه در صحرای خشک و لم‌بز در کنار آبیگرها بنا می‌کردند؛ به عقیده‌ی ایرانیان درختان انسان‌های نیکویی بودند که پس از مرگ به درخت تبدیل می‌شده‌اند تا زندگی و حیاتی جاودان بیابند، به همین دلیل قطع درختان امری ناصواب محسوب می‌شد.

اولین منطقه حفاظت‌شده‌ی جهان در چند قرن قبل از میلاد مسیح، توسط ایرانیان و به دست خشایارشا تعیین گردید. این شاه پیشدادی در حین لشکرکشی به آسیای صغیر از میان جنگل سرو زیبایی عبور نموده و جهت جلوگیری از نابودی و حفاظت، آن را به دست گارد سلطنتی خود سپرد. این موارد همه بیانگر علاقه ایرانیان به گیاه و طبیعت و حس لطیف آنها می‌باشد. باغ ایرانی جایی است امن و آرام برای تأمل، تحقیق و تفکر و جایی است که روح خسته‌ی آدمی می‌تواند در آن تازه شود و آرامش یابد. تاریخچه‌ی باغچه‌های قدیمی ایرانی به حدود سه قرن قبل از میلاد مسیح می‌رسد.

گزنون (Xenophon) در کتاب «اکنومیکوس»

نقل می‌کند که در بیشتر شهرهای ایران باغ‌هایی وجود دارند که پردیس نامیده می‌شوند و در جایی دیگر تاریخ باغ‌های ایران را به قبل از سلطنت کوروش کبیر می‌رساند. در سنگ‌نگاره‌های به جا مانده از دوران هخامنشی، درختان راست قامت به خوبی اهمیت باغ را در میان ایرانیان و نیز نظم مهندسی باغ‌های ایرانی را نشان می‌دهند. درخت نزد ایرانیان سمبل طراوت، آرامش و زیبایی بود. ولی امروزه با گذشت زمان و به وجود آمدن تغییرات نامطلوب، نظم و اصالت بسیاری از باغ‌های تاریخی رو به نابودی است. بسیاری از گونه‌های گیاهی بدون توجه به اقلیم و شرایط آب و هوایی در مکانی نامناسب کاشته می‌شوند و در بسیاری از موارد نظام کلی مهندسی باغ در اثر بی‌توجهی و تغییرات نامناسب از بین رفته است.

در کنار باغ‌ها، پارک‌ها و فضاهای سبز از قرن ۱۹ وارد شهرها شد. در ایران اولین فضای سبز عمومی به شکل امروزی، پارک شهر است که در محله قدیمی سنگلج تهران و در دوران رضاشاه پهلوی توسط آلمانی‌ها طراحی و ساخته شد. امروزه در برنامه‌های توسعه شهری، پارک و فضای سبز به عنوان یکی از مهمترین عناصر شهری از سوی برنامه‌ریزان و مدیران شهری مورد توجه قرار گرفته است و آنان را بر آن داشته که با بهره‌گیری از خلاقیت در طراحی فضاهای مطلوب، رابطه‌ی شهروندان را با یکدیگر و نیز با فضای شهری برقرار سازند.

جنگل به کمک ریشه‌های درختان به حفظ خاک و حفظ آب در خاک و جلوگیری از جاری شدن سیل و فرسایش آبی خاک کمک می‌کند و به کمک شاخ و برگ و تنه سرعت باد را کاسته و مانع فرسایش بادی خاک می‌شود

و حفظ آب در خاک و جلوگیری از جاری شدن سیل و فرسایش آبی خاک کمک می‌کند و به کمک شاخ و برگ و تنه سرعت باد را کاسته و مانع فرسایش بادی خاک می‌شود. در جنگل برف و باران توسط تاج درختان گرفته شده، بخار شده و دوباره به اتمسفر برمی‌گردد، که میزان این بازگشت بر حسب شدت باران، نوع و سن درخت، نحوه‌ی بهره‌برداری از جنگل و فصول مختلف سال از صفر تا شصت درصد متغیر است. درختان جنگل مانند یک دیوار از نفوذ سر و صدا به آن طرف جنگل جلوگیری می‌کنند.

به گفته توکین TUKIN، دانشمند معروف روسی، درختان گردو، پیسه‌آ، کاج، آبیس، بلوط، فندق، اکالیپتوس، بید، افرا و زبان گنجشک از خود ماده‌ای به نام فیتوسید Phytocid ترشح می‌کنند که بسیاری از باکتری‌ها و قارچ‌های تک‌سلولی و برخی حشرات ریز را از بین می‌برند. به عنوان مثال فیتوسید درخت کاج بر روی استرپتوکوکون Stryptokokon و استافیلوکوکون Staphylokokon اثر سمی دارد. امروزه بیشتر بیمارستان‌های مسلولین را داخل جنگل‌های سوزنی برگ ایجاد می‌کنند.

ما هم می‌توانیم جامعه‌ای عاری از بیماری‌های قلبی، روحی، جسمی و... داشته باشیم. معضلاتی که ماحصل زندگی صنعتی در شهرهای بزرگ است و چنین مهمی در جامعه با برنامه‌ریزی‌های بلندمدت به دست می‌آید که در آن تعامل عناصری مانند وزارت جهاد کشاورزی، شهرداری، سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، وزارت مسکن و شهرسازی و شرکت‌های مختلف خصوصی و دولتی کشاورزی و طراحی فضاهای سبز شهری، الزامی و اجتناب‌ناپذیر است. کشاورزی فقط محدود به روستاها نیست. دنیای امروز ما با تمام پیشرفت و امکاناتی که برای خود ساخته، نیاز مبرم و غیرقابل انکاری بر تاثیر جنبه‌های مختلف کشاورزی بر آن دارد. در شهرهای بزرگ و نیمه صنعتی مانند تهران، با وجود ترافیک سنگین شهری و تراکم بالای صنعتی در اطراف آن که روز به روز هم بیشتر می‌شود، با کاهش شدید سرانه فضای سبز به ازای هر فرد رو به هستیم.

در سطح وسیع، گسترش پارک‌های جنگلی یکی از بهترین راهکارهای ممکن برای رسیدن به این هدف است. محیط زیبای جنگل، طراوت، شادابی، سرسبزی و هوای معتدل آن، صدای دلنشین پرندگان که با صدای آب و بادی که از لابه‌لای درختان می‌گذرد، هم‌آوا می‌شود، گل‌های رنگارنگ، آرامش سایه درختان. همه‌ی اینها، هر تن و روان خسته‌ای را آرام می‌کند فقط کافی است موهبات بی‌حد خداوندی را با دانش کشاورزی تلفیق کرد. جنگل‌ها باعث تعدیل آب و هوا، حفظ آب، خاک، کاهش سر و صدا و سلامتی انسان می‌شوند. هوای جنگل در تابستان خنک‌تر و در زمستان گرم‌تر از هوای اطراف آن است. مثلاً جنگل راش در مردادماه ۴/۵ درجه از مناطق همجوار آن خنک‌تر است. رطوبت نسبی هوای جنگل هم بیشتر از اطراف آن بوده و این اختلاف تا ۱۱ درصد هم اندازه‌گیری شده است. جنگل به کمک ریشه‌های درختان به حفظ خاک

از طرف دیگر افزایش بی‌رویه جمعیت و گسترش روزافزون شهرهای بزرگی مانند تهران، باعث توسعه آپارتمان‌ها و آپارتمان‌نشینی در این شهرها می‌شود. آپارتمان هر چقدر هم بزرگ باشد، باز هم یک محیط بسته است که امکان حرکت فیزیکی و حسی را از آدمی می‌گیرد. جایی که راه ارتباطی آن با محیط بیرون یک در و تعدادی دریچه به نام پنجره و در خوش‌بینانه‌ترین حالت، یک بالکن یا تراس کوچک است. پس علاوه بر ناراحتی‌های جسمی قطعا باعث ایجاد اختلالات روانی و روحی نیز می‌شود. البته اگر همین آپارتمان‌سازی اصولی انجام شود، می‌تواند با آرامش همراه باشد.

ایجاد فضا و محوطه سرسبز با وسعت کافی در اطراف هر آپارتمان، برج یا مجتمع مسکونی می‌تواند راهگشا باشد، فضایی زیبا و دل‌انگیز که تمام نیازهای یک خانواده آپارتمان‌نشین را در مقاطع مختلف سنی برآورده کند. متأسفانه در انبوه‌سازی شهرهایی مانند تهران، همان طور که می‌بینیم بیشتر این نکات رعایت نمی‌شود. فاصله بین دو ساختمان در این جا دیوارهای جداکننده‌ی آنهاست نه فضایی باز و وسیع که نشاط و آرامش روح را موجب می‌شود.

طبق آمار سال ۱۹۹۷ در آمریکا ۱۰ میلیون و در ایران ۴ میلیون نفر در اثر ناراحتی‌های روانی ناشی از زندگی ماشینی در بیمارستان‌ها و منازل بستری شده‌اند، تاثیر گیاهان بر روی روان آدمی غیر قابل انکار است. منظره پنجره‌هایی که رو به گیاهان باز می‌شود، اقامت بیماران را پس از عمل در بیمارستان به اندازه ۸/۵ درصد کاهش می‌دهد و همین بیماران به داروهای فرعی کمتری نیاز دارند. فضای سبز با فواید مجزه‌آسا نقش حیات‌بخشی در زندگی بشر ایفا می‌کنند. از آثار مثبت آن می‌توان به تولید اکسیژن و خاصیت نابودکنندگی موجودات مضر، جذب انواع ذرات معلق و مواد آلوده‌کننده هوا، کاهش آلودگی صوتی و برقراری توازن اکولوژیک اشاره کرد.

قطعا قدم زدن در محیطی سبز و زیبا، دل‌انگیز خواهد بود و زیباتر آن که ثمره‌های کوچک زندگی‌مان که آینده‌ی بزرگ جامعه‌مان هستند، جایی برای نفس کشیدن داشته باشند. آری جایی همین نزدیکی‌ها...

در پایان بر خود واجب می‌دانم که از همه رهنمودهای استاد عزیزم آقای مهندس کیانفر تشکر کنم که راهنمای من در این زمینه بوده‌اند.

نایلون گلخانه‌ای خارجی ۳ لایه

آدرس: تهران، خیابان ولی‌عصر، روبروی پارک ساحلی، خیابان امینی، کوچه سهراب، پلاک ۴

تلفن: ۸۸۶۶۴۶۲۶، تلفکس: ۸۸۷۸۱۲۶

همراه: ۹۱۲ ۷۷۱ ۲۴

- نماینده انحصاری کودهای کامل PLANTA آلمان برای مصارف گل، صیفی، میوه و کشت هیدروپونیک
- بزرگترین تولیدکننده کود کامل در آلمان
- کودهای NPK ازت، فسفر، پتاس + عناصر کمپاب شامل آهن، منس، بر، روی، منگنز، مولیبدون: TE
- تکنولوژی برتر سال ۲۰۰۶
- ۱۰۰٪ محلول در آب، بدون سرب و گرد و غبار
- کود آهن EDDHA ۶٪ مناسب برای PH ۵.۲ تا ۱۰

شرکت ساعی گل تهران